

שאלת גשמים במדינות שיורד בהם גשם בחודשי הקיץ של ישראל

במקומות בהם החורף נמשך גם בחודשים אייר-סיון

י"א הרא"ש (פ"א ז' ס"א י')

ימים רבים באשכנז נתרעמתי על שני דברים שראיתי שנוהגים בימים... והמנהג השני, שנוהגין לפסוק מלשאל ולהזכיר ציוס טוב הראשון של פסח; והדבר ידוע שבאשכנז עיקר קיום התבואה היא על ידי הגשמים שבין פסח לעצרת. והמשנה שאומרת שמפסיקין מיום טוב הראשון של פסח, לבני ארץ ישראל נישנית, כאשר הוכחתי, ולהם היה קציר שעורים בפסח, וגם החטים כבר עמדו בקמותיהם ואינן כריכין אלא להתיבץ ולהתבצל עד עצרת, ולכך הגשמים סימן קללה הם. אבל באשכנז, שאי אפשר לתבואה להתקיים זולתי במטר שבין פסח לעצרת, סימן זרעה הוא להם; ולמה לא נשאל ונזכיר עד עצרת?... ועוד ראיה מהא דשאלו ליה אנשי נינוה לרבי: כגון אנן, לרביכי למטר אפילו בתקופת תמוז, כיחידים דמינן ובשומע תפלה אמרינן ליה, או כרבים דמינן ובזרעת השנים אמרינן ליה? שלח להם: כיחידים דמיתו ובשומע תפלה; מיתבי: אמר ר' יהודה: אימתו, בזמן שהשנים כהקין וישראל שרויין על אדמתו, אבל בזמן הזה, הכל לפי השנים והמקומות והכל לפי הזמן; מתני' קא רמית עליה דרבי? רבי תנא הוא ופליגו אלמא, דרבי לא פליג אלא בזני עיר אחת; אבל ארץ אשכנז, שהיא רחבת ידי, מודה רבי דשואלין וכל זמן שהם כריכין, וכיון ששואלין מפני האורך, כ"שן שמוכירין, להזכרה נמי ראו שאלה היא; לאחר ר' יוחנן: כל זמן שהוא שואל הוא מזכיר.

י"א הרא"ש (פ"א ז' ס"א י')

ובראותי כי הטו את לב הקהל לזכותי קבל ממני דברי אלהים חיים, גם אני חזרתי צי מלשאל ולהזכיר צבית הכנסת שאני מתפלל בו, אע"פ שהייתי יכול לשאל, אע"פ שאני יחיד, כיון שאורך רבים הוא, מכל מקום לא רייתי לעשות אגודות אגודות.

י"א הרא"ש (פ"א ז' ס"א י')

יחידים הצריכים למטר בימות החמה, אין שואלין אותו בברכת השנים, אלא בשומע תפלה, ואפי' עיר גדולה כנינוה או ארץ אחת כולה כמו ספרד בכללה, או אשכנז בכללה, כיחידים דמו - בשומע תפלה.

במקומות בהם החורף חל רק בחודשי הקיץ

י"א הרא"ש (פ"א ז' ס"א י')

בענין מדינתו אורגוואי שהוא מתחת קו המשווה ולדרום איך לנהוג לענין שאלת טל ומטר בימות הקיץ והקציר... דהיינו לאחר החג שהם לדידן ולבניי בבל ימות הגשמים... והראשונים פליגי במובן נינוה אם פירוש דוקא עיר כיחידים או אף מדינה שלימה כצרפת ואשכנז, דדעת הרא"ש בתשובה כלל ד' דדוקא עיר אבל מדינה שלמה שואלת כרבים בעת שצריכים לגשמים, והחולקים עמו אינם מחלקים בין עיר למדינה, והכי קיי"ל דאף מדינה שלימה אינה שואלת רק לכל היותר בשומע תפילה, אמנם דבר פשוט מאוד דכל זה דוקא בכגון נינוה דגם אצלם התחילו ימות הגשמים אחר החג מוקדם או מאוחר ושוה בזה לא"י או לבבל א"י ימות הגשמים שלה ככל המדינות שבסביבה שלה, וזמן הקציר ג"כ בימות החמה שלנו שבין פסח לחג. אלא שיוצא מן הכלל במה שהיא צריכה גשם אפילו בתמוז... אבל אנה מצא כבודו שבמקום שנהפכו הזמנים לגמרי, וימי הגשמים אחר הפסח, וימי הקציר אחר החג א"י הם צמאים לגשמים כמו אנחנו, ז"א שצריכים לגשמים בימות החורף, שהוא אצלם אחרי הפסח, והגשמים להם סימן קללה בקציר וקיץ שלהם אחרי החג א"י לא יצאו מדרך העולם כלל שהגשמים סימן קללה בקציר, בהא לא דברו הפוסקים, ולא מצאתי לשום פוסק מפורסם שיאמר שאסור אז לשאול כי כל מה שדברו הפוסקים בזה היה ממדינות הסמוכים לא"י, וממדינת אירופא שכולם שוין בזה שהקיץ הוא קיץ שלנו וחורף הוא חורף שלנו אלא שזה מקדים וזה מאחר... והשתא דאתינא להא ממילא יוצא דבימות הקיץ והקציר שלהם דהיינו מימות החג עד הפסח אסור לשאול ולהזכיר... דאין לך מילתא דתמיהה יותר מזה לשקר בתפילתו כיון דבתפילה על דרכי אותה מדינה דנים ומתפללים... ומ"מ מש"כ דצריך לשאול ולהזכיר בימות הגשמים שלכם אחרי הפסח, לא סמיכנא למעשה עד שיסכים עמי גאון מפורסם, אף שהדברים נראים בעיני פשוטים.

י"א הרא"ש (פ"א ז' ס"א י')

...והנה מכל הנ"ל מוכח להדיא דאף אין לחלק כמו שרצה יחידי הגאון מוהרשה"ן שליט"א בספרו שבט הלוי (חאו"ח סי' כ"א) בין מדינה שגם בימות הקיץ צריכים לגשמים, ובין מקומות שנהפכו לגמרי הזמנים מקיץ לחורף ומחורף לקיץ דשם שפיר שואלים גשם בחורף שלהם היינו מפסח עד תשרי עיי"ש, דהרי חוץ ממה שבס' תורת חיים מדבר להדיא ממקומות כאלה היינו מדינת בראזיל כנ"ל (וכפי שבי בשבט הלוי שם ל"ה הספר במחיצתו) אלא כן מוכח גם ממש"כ הכ"מ בדברי הרמב"ם דע"כ נקט איי הים הרחוקים משום שהוא דבר תימא לומר שיש מקומות שהם צריכים גשמים בימות החמה, ואם כוונתו רק למדינה שצריכים גשם במקצת זמן מימות החמה, היה יכול למצוא בקרוב יותר בספרד ואשכנז, ועוד מוכח כן ממה שכתב דשאני התם שהוא זמן שאלת גשמים בארץ ישראל כנ"ל, הרי מוכח דבאם אין זמן שאלת גשמים בא"י אין שואלים בשום מקום.